

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2012 vp

Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin perustamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 294/2008 muuttamisesta sekä ehdotuksesta Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) strategisesta innovaatio-ohjelmasta: ETT:n toimet innovatiivisen Euroopan edistämiseksi

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 22 päivänä helmikuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin perustamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 294/2008 muuttamisesta sekä ehdotuksesta Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) strategisesta innovaatio-ohjelmasta: ETT:n toimet innovatiivisen Euroopan edistämiseksi (E 11/2012 vp) sivistysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- teollisuusneuvos Petri Lehto, työ- ja elinkeinoministeriö
- opetusneuvos Petteri Kauppinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

- pääsihteeri Ilkka Turunen, Tutkimus- ja innovaationeuvosto
- EU-asiain päällikkö Heikki Holopainen, Suomen Akatemia
- tutkimushallinnon johtaja Tapio Koivu ja palvelujohtaja Pasi Sihvonen, Helsingin yliopisto
- yksikön johtaja Kari Komulainen, Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus
- toiminnanjohtaja Timo Luopajarvi, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto ARENE ry.
- verkostojohtaja Leif Laaksonen, CSC - Tietotekniikan keskus
- asiantuntija Janica Ylikarjula, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- rehtori Tuula Teeri, Suomen yliopistot UNI-FI ry.

VALTIONEUVESTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) perustettiin maaliskuussa 2008 Euroopan parlamentin ja EU:n neuvoston asetuksella (EY 294/2008). EIT:lle on osoitettu 308,7 miljoonan euron rahoitus EU:n budjetista vuosille 2008—2013. EIT:n koulutus-, tutkimus- ja innovaatio-toiminta järjestetään osaamis- ja innovaatioyhteisöissä (Knowledge and Innovation Communities, KICs), joissa on mukana korkeakouluja, tutkimuslaitoksia ja yrityksiä vähintään kolmesta EU-maasta.

EIT:n kolme ensimmäistä osaamis- ja innovaatioyhteisöä valittiin vuonna 2009, ja niiden aihealueet ovat ilmastonmuutos, kestävä energia ja tulevaisuuden tietoyhteiskunta. Suomi on mukana tulevaisuuden tietoyhteiskunnan osaamis- ja innovaatioyhteisössä, joka koostuu kuudesta yksiköstä (Berliini/Saksa, Eindhoven/Hollanti, Pariisi/Ranska, Tukholma/Ruotsi, Trento/Italia sekä Helsinki ja Otaniemi/Suomi). Suomen yksikön keskeiset toimijat ovat Aalto-yliopisto, VTT ja Nokia Oyj.

EIT:n perustamisasetuksen mukaan EIT:n tuli laatia komissiolle kesäkuun 2011 loppuun mennessä luonnos EIT:n strategisesta innovaatio-ohjelmasta. Innovaatio-ohjelmassa määritellään EIT:n prioriteettialat sekä arvio EIT:n vaikutuksista ja lisäarvosta vuoden 2013 jälkeisellä EU:n rahoituskehyskaudella sekä arvio EIT:n tulevista rahoitustarpeista ja -lähteistä. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät EIT:n strategisen innovaatio-ohjelman komission ehdotuksesta.

Komissio on järjestänyt julkisen kuulemisen EIT:n tulevaisuudesta sekä riippumattoman arvioinnin EIT:n toiminnasta. Komissio antoi ehdotuksen EIT:n asetuksen muuttamisesta sekä EIT:n strategisesta innovaatio-ohjelmasta marraskuussa 2011 osana EU:n tutkimus- ja innovoinnin puiteohjelman (Horisontti 2020) lainsäädäntöehdotuksia. Horisontti 2020-ohjelma tulee sisältämään nykyiset kolme EU:n rahoitusinstrumenttia eli tutkimuksen puiteohjelman, kilpailukyyn ja innovoinnin puiteohjelman in-

novaatiotoimet sekä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa tukemalla voidaan vahvistaa EU:n talouskasvua, työllisyyttä, kilpailukykyä ja yhteiskunnallista kehitystä. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa (Horisontti 2020) koskevaan ehdotuskokonaisuuteen, johon liittyvät Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituuttia koskevat kehittämis ehdotukset. Ehdotukset ovat Eurooppa 2020 -strategian ja sen lippulaivahankkeiden sekä niitä toteuttavien innovaatiokumppanuuksien (European Innovation Partnerships) tavoitteiden mukaisia. Valtioneuvosto tukee EU:n tutkimus- ja innovaatorahoituksen kokoamista yhteiseen ohjelmaan toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi ja hallinnon yksinkertaistamiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan (osaamiskolmion) yhteyksiä vahvistetaan aiempaa vaikuttavamman politiikan aikaansaamiseksi. Tätä tavoitetta tukee Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin toiminnan edelleen kehittäminen.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen lisätä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan osuutta EU:n talousarviossa. EU:n vuosien 2014—2020 rahoituskehyspäättöksen valmistelu on kuitenkin vielä kesken, ja tämän vuoksi Horisontti 2020 -puiteohjelmalle ehdotettuun määrärahasoon, johon sisältyy Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin rahoitus, otetaan kantaa myöhemmässä vaiheessa, kun Suomi on muodostanut kannan kehysehdotuksen kokonaistasoon. Rahoituksen jakoa tulee tarkastella neuvottelujen edetessä puiteohjelman ja Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin sisällöllisen kehityksen valossa.

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti on edelleen toiminnan alkuvaiheessa, ja valtioneuvosto pitää tärkeänä sen tukemista puiteohjelman rahoituksen kautta. Euroopan innovaa-

tio- ja teknologia-instituutin rahoitusta ehdotetaan nostettavan merkittävästi. Tarkoituksena on tukea nykyisiä kolme osaamis- ja innovaatioyhteisöä 1,7 mrd. eurolla ja käynnistää kolme uutta osaamis- ja innovaatioyhteisöä (ikäntymisen, tulevaisuuden elintarvikkeet, raaka-aineet) vuonna 2014 ja osoittaa niille 1 mrd. euron rahoitus. Seuraavat kolme osaamis- ja innovaatioyhteisöä, joiden alustavat aihealueet ovat valmistusprosessit, turvalliset yhteiskunnat ja kaupunkien liikenneratkaisut, käynnistettäisiin vuonna 2018 ja niille osoitettaisiin 260 milj. euroa riippuen Horisontti 2020 -ohjelman sekä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin väliarvioinnin tuloksesta. Valtioneuvosto tukee komission ehdottamaa toimintamallia ja pitää vuonna 2014 käynnistettävien osaamis- ja innovaatioyhteisöjen teemoja kannatettavina.

Valtioneuvosto tukee strategisen innovaatio-ohjelman vahvaa innovaatiotoiminnan sekä yrit-

täjyyden ja yrittäjähenkisyyden painotusta. Valtioneuvosto kannattaa myös strategisen innovaatio-ohjelman tulossuuntautunutta lähestymistapaa.

Valtioneuvosto pitää hyvänä lähtökohtana komission ehdotuksia Euroopan innovaatio- ja teknologia-instituutin toiminnan ja hallintomallin yksinkertaistamiseksi ja selkeyttämiseksi ja voi tukea komission ehdotuksia Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin asetuksen muuttamiseksi. Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin tulevaisuuden arvioinneissa tulee tarkastella, onko hallintomallin ja rahoituksen yksinkertaistaminen lisännyt taloudellista ja muuta yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Valtioneuvoston alustavaa kantaa tullaan tarvittaessa täydentämään ja tarkistamaan neuvottelujen edetessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan teknologiainstituutti (EIT) perustettiin vuonna 2008, ja sen toiminta on vasta vakiintumassa. Sivistysvaliokunta toteaa, että EIT on elimellinen ja tärkeä osa Horizon 2020 -ohjelmaa, ja pitää hyvänä, että EIT:n toiminnan rahoitus hoidetaan puiteohjelman rahoituksen kautta. Instituutin rahoitusta ehdotetaan puiteohjelmassa nostettavaksi merkittävästi. Valiokunta kannattaa EIT:n hallintomallin yksinkertaistamista ja selkeyttämistä.

Valiokunta korostaa EIT:n toiminnassa erityisesti koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan yhteyksien vahvistamista. EIT:n toiminnan tehostaminen luo asiantuntija-arvion mukaan paineita yliopistoille tehostaa tutkimuksen tulosten hyödyntämisen suunnittelua ja toteuttamista osana rahoitettavia hankkeita. Tämä voi tarkoittaa mm. työelämän tarpeiden hyödyntämistä koulutuksen kehittämisessä ja uudenaisten toimintamallien kehittämistä tutkimusorga-

nisaatioiden ja yritysten väliseen parempaan yhteistyöhön.

Valiokunta toteaa, että suomalaisten toimijoiden mahdollisuutta osallistua EIT:n toimintaan lisäisi merkittävästi omarahoitusosuuden (75 %) keräämiseen luotu nykyistä vakiintuneempi kansallinen järjestelmä. Nykytilanteessa turvautaan yliopistojen ja yritysten rahoituksen lisäksi muihin EU:n ja kansallisiin ohjelmiin. Suuret yritykset voivat panostaa merkittävästi EIT:n toimintaan, mutta pienillä yrityksillä tätä mahdollisuutta ei ole. Tästä syystä olisi tärkeää myös pyrkiä nostamaan EIT:n omaa rahoitusosuutta 25 %:sta korkeammaksi.

Muilta osin valiokunta viittaa lausuntoonsa (SiVL 4/2012 vp) ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta Horisontti 2020 sekä sitä täydentävistä ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi, neuvoston päätökseksi ja neuvoston asetukseksi (Horisontti 2020) (U 5/2012 vp).

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston
kantaan.*

Helsingissä 13 päivänä huhtikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Sanna Lauslahti /kok
vpj.	Inkeri Kerola /kesk	Silvia Modig /vas
jäs.	Ritva Elomaa /ps	Mika Niikko /ps
	Satu Haapanen /vihr	Mikaela Nylander /r
	Anneli Kiljunen /sd	Tuomo Puumala /kesk
	Pauli Kiuru /kok	Simo Rundgren /kesk.
	Kimmo Kivelä /ps	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.